

Creatie en mode

3de graad D/A-finaliteit
III-CrMo-da

BRUSSEL

D/2024/13.758/246

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

De leerlijn uit de tweede graad wordt doorgetrokken. Dezelfde leerplanonderdelen (Creatie, Vormgeving en Modetechnieken) lopen door, maar worden verdiept en verbreed. Bijkomend staat het leerplanonderdeel 'Technisch dossier' vooraan omdat dit technisch dossier volledig wordt uitgewerkt vanuit de drie volgende leerplanonderdelen.

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de studierichting Mode

Samenhang met leerplannen van de algemene vorming:

- Samenwerken met Nederlands bij bv. het presenteren, formuleren, verwoorden ...
- Vanuit de doelen Kunstbeschouwing vinden we een link met Geschiedenis.

2.2.2 Samenhang over de finaliteiten heen

Vanuit het leerplanonderdeel 'Creatie' zijn er linken te leggen met andere leerplannen uit het domein Kunst en Creatie.

Er kan worden samengewerkt met de studierichting Moderealiseren uit de A-finaliteit: op basis van een technisch dossier (TD) kunnen de leerlingen van Moderealiseren een werkstuk realiseren en op die manier uittesten of het TD klopt.

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op een minimumdoel, specifieke minimumdoelen voor Artistieke expressie en Kunstbeschouwing en op doelen die leiden naar de beroepskwalificatie Productievoorbereider kleding, confectie en meubelstoffering.

Het leerplan is gericht op 24 graaduren en is bestemd voor de studierichting Mode.

Wat de verdeling van de onderwijstijd over de leerplanonderdelen betreft, gaat het grootste deel naar het leerplanonderdeel Creatie. Aan het technisch dossier worden geen uren toegekend omdat men vanuit elke leerplanonderdeel de nodige info toevoegt.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Creatie en mode en het vormingsconcept

Het leerplan Creatie en mode is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan ligt de nadruk op de technische en culturele vorming. De wegwijzers verbeelding, rechtvaardigheid, kwetsbaarheid en duurzaamheid maken er inherent deel van uit.

Technische vorming

Techniek uit zich als een scheppende menselijke drijfveer om materiële omstandigheden voortdurend aan te passen. Bij het inzetten van technische vaardigheden krijgen jongeren kansen om te groeien in autonomie en verbondenheid. Elk technisch handelen grijpt immers in op een activiteitenketting van mensen en dingen: het productieproces is een aaneenschakeling van stappen en activiteiten. Technische keuzes hebben ook ethische consequenties. Leerlingen zullen meer dan ooit worden geconfronteerd met de vraag naar **duurzame** ontwikkelingsprocessen, productiemethoden en verantwoorde keuzes qua materialen en middelen. Bij dit alles zal ook aandacht zijn voor ethisch ondernemen: de modewereld komt naar buiten als een wereld van veel glitter en glamour. Daarachter zit vaak een wereld van bittere ellende van slecht betaalde werknemers in onveilige of ongezonde werkomstandigheden in lageloonlanden (**rechtvaardigheid**). Het is goed dat ook daar oog voor is.

Culturele vorming

Kunst stelt ons in staat moeilijke culturele thema's op tafel te leggen en bespreekbaar te maken. Kunst stelt vragen en lokt reacties uit. Leerlingen ontdekken hoe hun eigen en andere (sub)culturen, beïnvloed worden door artistieke uitingen doorheen tijd en ruimte. Kunst doet leerlingen als mens breder en dieper denken, voelen en leven. Leerlingen ontwikkelen hun eigen talenten en leren omgaan met hun **kwetsbaarheid**, grenzen, dromen en groeikansen. Leerlingen ontwikkelen het vermogen om hun eigen creatieve en expressieve opvattingen af te toetsen aan die van anderen.

Creatief aan de slag gaan met artistieke vormen stimuleert leerlingen om nieuwe contexten en denkkaders te verkennen en te ontwikkelen. Het helpt hen diverse toekomstbeelden vorm te geven en bespreekbaar te maken vanuit een open houding met respect voor diverse waarden.

Zowel tijdens het beschouwen, creëren als reflecteren is **verbeelding** de rode draad in het creatief proces.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Ontwerp, vormgeving en uitvoering samenbrengen in een technisch dossier

De leerlingen verwerven inzicht in de diverse stappen van ontwerp tot productie. Ze brengen de verschillende gegevens samen in een technisch dossier. Ze toetsen dat technisch dossier af op de bruikbaarheid ervan voor productie. Daarvoor evalueren ze de verschillende fasen in het productieproces, de kwaliteit en de uitvoerbaarheid van het voorbeeldmodel en passen het technisch dossier aan waar nodig.

Eigen creaties ontwerpen en maken

De leerlingen leren ontwerpen creëren in functie van een opdracht en hun verbeelding. Dit [artistiek proces](#) wordt ondersteund door de kennis van diverse aspecten van kunstbeschouwing en artistieke expressiemogelijkheden. Ze doorlopen de verschillende fasen in het creatieproces en onderzoeken de mogelijkheden qua materialen, vormgeving en uitvoering van hun creatie. Om hun werk te presenteren wordt ingezet op sociale en communicatieve vaardigheden en leren ze hun keuzes beargumenteren.

Vanuit onderzoek van materialen en technieken een werkstuk of model vormgeven en uitvoeren

De leerlingen gaan diverse methodes, technieken, werkvolgordes en materialen gebruiken om uiteindelijk tot de beste keuzes te komen. Ze ontwikkelen hierbij een kritische houding. Ze tekenen vlaktekeningen en patronen en passen daarbij hun 2D-3D-inzichten toe. Ze werken op basis van deelstukstudies ontwerpen uit

om diverse technieken te onderzoeken en de technische systemen op een verantwoorde manier te hanteren.

Er wordt gewerkt met diverse materialen, met aandacht en kritische blik op herkomst en bewerking. Dat kan leiden tot meer respect voor materialen en milieu en ook voor het werk van anderen. Toekomstgericht is er voldoende aandacht te besteden aan de duurzaamheidsgedachte achter restyling en slow fashion.

3.3 Opbouw

- Technisch dossier
- Creatie
 - Kunstbeschouwing
 - Het artistiek proces
 - Onderzoekscompetentie
- Vormgeving
 - Basismodel
 - Ontwerp
- Modetechnieken

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

De leerlijn die in de tweede graad werd opgestart, loopt verder in de derde graad. Dezelfde leerplanonderdelen (Creatie, Vormgeving en Modetechnieken) lopen door, maar worden verdiept en verbreed. Bijkomend staat het leerplanonderdeel Technisch dossier vooraan. In de tweede graad gebruiken de leerlingen een bestaand technisch dossier. In de derde graad werken de leerlingen vanuit elk leerplanonderdeel aan een technisch dossier: het wordt volledig uitgewerkt of bijgestuurd vanuit elke fase. Iedereen doorloopt een deel van het proces en houdt de bevindingen bij om het technisch dossier te kunnen uitwerken.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

Er kan worden samengewerkt met de A-finaliteit Moderealisatie: het uitgewerkte technisch dossier kan afgetoetst worden via het realiseren van een volledig werkstuk door de leerlingen uit Moderealisatie. Hun feedback kan het technisch dossier nog verbeteren.

Er zijn linken te leggen met andere leerplannen uit het domein Kunst en Creatie: een aantal doelen zijn heel gelijkaardig, maar de context zal verschillen.

3.5 Aandachtspunten

De verschillende fasen van het creatieproces, vormgeving, assemblage en afwerking worden doorlopen. In functie van de noodzakelijke info voor het technisch dossier (LPD 1 en 2) wordt de relevante info doorgegeven, gecontroleerd en eventueel bijgestuurd. Samenwerking tussen de verschillende leerplanonderdelen is noodzakelijk. Elke leraar vervult daarin zijn rol. In het team spreekt men af wie de eindverantwoordelijkheid voor **het technisch dossier** neemt.

De vier leerplanonderdelen staan niet los van elkaar. Tussen de leraren van alle onderdelen is voldoende overleg en samenwerking. Communicatie is op verschillende momenten in het proces noodzakelijk.

De opbouw van het leerplan omvat een [cyclisch proces](#) van ontwerp tot uitvoering. Na het doorlopen van elke fase van het proces is een evaluatie voorzien. De conclusies vanuit die evaluatie leiden tot een aanpassing van de voorgaande stappen indien nodig of wenselijk. Zo komen we tot een steeds beter proces waarbij de verschillende fases beter op elkaar zijn afgestemd.

Dat betekent niet dat elke fase opeenvolgend moet worden doorlopen: er is voldoende uitdaging in het leerplan aanwezig om ook los van het volledige proces te werken aan deelaspecten. Eenzelfde doel kan in meerdere onderdelen aan bod komen. De doelen kunnen eveneens geïntegreerd aan bod komen.

Het uitvoeren van **werkstukken** heeft tot doel om te komen tot inzicht en staat in functie van het onderzoek naar materialen en technieken. Het is dus niet noodzakelijk om passende modellen uit te werken voor elke individuele leerling. Meestal zal worden gewerkt volgens een standaardmaat of worden slechts delen van een werkstuk uitgevoerd om een bepaald aspect te onderzoeken. Omwille van de verwachtingen vanuit het technisch dossier is het wel noodzakelijk dat de leerlingen kennis hebben van productietechnieken.

De **onderzoekscompetentie** moet worden gerealiseerd met inhoud van dit leerplan die gerelateerd zijn aan specifieke minimumdoelen. Je overlegt op schoolniveau welke keuzes worden gemaakt met betrekking tot de realisatie van de onderzoekscompetentie. Op de PRO-tegel [onderzoekscompetentie](#) kan je voor elke studierichting terugvinden via welke leerplannen onderzoeken kan worden gerealiseerd.

Bij LPD 12 geven we aan met welke leerplanonderdelen de onderzoekscompetentie moet worden gerealiseerd. Op de leerplanpagina vind je meer informatie over en een aantal mogelijke voorbeelden van hoe je via specifieke leerplanonderdelen van dit leerplan met je leerlingen kan werken aan de onderzoekscompetentie.

Verschillende vormen van **werkplekieren** kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekieren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten, praktijklessen op verplaatsing en leerlingenstages. De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekieren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekieren wordt ingezet.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Technisch dossier

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen brengen gegevens uit hun productieproces kwaliteitsbewust samen in een technisch dossier en maken gebruik van relevante software.

Wenk: Leerlingen verkennen alle stappen van het technisch dossier. Elk levert een bijdrage aan het geheel: leerlingen kunnen samenwerken bij het uitwerken van onderdelen van een technisch dossier. Afspraken en communicatie zijn belangrijk.

Er kan bijvoorbeeld in team worden gewerkt voor het onderzoek van afwerkingsmethodes of detailstudies

Niet elk technisch dossier is op dezelfde manier opgebouwd. Elke opdrachtgever legt eigen accenten.

Je kan werken aan de hand van volgend voorbeeld:

- Model
- Vlaktekening
- Materialenlijst, verbruik
- Productierijp patroon
- Productieplanning
- Order, bestelling (productiefiche)
- Snijopdracht, snijplan
- Werkvolgorde
- Kwaliteitseisen, afwerkingsmethode, matentabel
- Leveringsinstructies

Wenk: Het is niet noodzakelijk om bij elk dossier alle onderdelen aan bod te laten komen. Op het einde van de derde graad kunnen de leerlingen een volledig dossier samenstellen op basis van opgestelde documenten. Je kan voor een aantal onderdelen gebruik maken van bestaande documenten (bv. vanuit werkplekken, archief van de school, vroeger uitgewerkte delen, medeleerlingen ...).

Wenk: Een aantal onderdelen zijn moeilijk op school te realiseren en kunnen via simulatie of werkplekklaren aan bod komen. Het kan eveneens interessant zijn om de taalleraren te betrekken in verband met de vakterminologie.

Wenk: Het is wenselijk om rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen binnen de sector en innovatieve technologieën binnen te brengen.

LPD 2 De leerlingen evalueren het proces en het eindresultaat in functie van de opdracht en sturen het technisch dossier bij.

Wenk: Je kan bij elke tussenliggende stap al feedback meenemen.

Wenk: Je kan dit ook uitvoeren in samenwerking met de opdrachtgever.

4.2 Creatie

4.2.1 Kunstbeschouwing

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 3 De leerlingen analyseren kunstuitingen en modestijlen uit verschillende stromingen, periodes en westerse en niet-westerse samenlevingen om een kunsthistorisch referentiekader uit te bouwen.

Samenhang derde graad: III-Ges-da LPD 8

Wenk: Het is wenselijk om voldoende aandacht te besteden aan de hedendaagse trends binnen mode en de verschillende stijlen.
Je kan het werk van lokale kunstenaars en modeontwerpers aan bod laten komen.

Wenk: Je kan dit doel realiseren vanuit verschillende projecten of creatie-opdrachten waarbij je vertrekt van een bepaald thema of opdracht. De analyse is deel van het onderzoek. Het komt er op aan dat de leerlingen verbanden zien.
Kenmerkende kunsthistorische elementen zoals schoonheidsidealen, vakmanschap, het artistiek parcours, de rol van het bovennatuurlijke, abstractieniveaus, economische waarde, de aandacht voor de vorm, de mate van weerspiegeling of vervreemding van de maatschappij, de stijlkenmerken, de rol van de opdrachtgever(s), de rol in beeldvorming over het verleden of het heden, de rol in opinievorming, de betekenissen, de genderdimensie ...

Extra: Trends binnen interieur en designobjecten kunnen aan bod komen.

LPD 4 De leerlingen reflecteren vanuit meerdere perspectieven over de betekenis van kunst en kunstuitingen in diverse contexten.

Wenk: Je kan reflecteren vanuit het hanteren van meerdere standpunten (multiperspectiviteit), afstand te nemen, te vergelijken en te waarderen. Vanuit die reflectie drukken de leerlingen uit hoe kunst hun gedachten, gevoelens en gedrag beïnvloedt. Daarbij kan je de volgende elementen meenemen: invloed van tijd en ruimte, persoonskenmerken en maatschappelijke context.
Je kan gebruik maken van bestaande kunstkijkwijzers om dit uit te diepen.

Wenk: Je kan de leerlingen stimuleren om activiteiten waar kunstbeleving centraal staat, op eigen initiatief te exploreren.

4.2.2 Het artistiek proces

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 5 De leerlingen sporen trends en gedragingen van gebruikers op en leggen op basis van relevante informatie een database aan met inbegrip van

- de doelgroep en de leefwereld van de doelgroep;
- mode en kledingstijlen;
- verschillende modellen voor textiel-, confectie- en interieurartikelen.

Wenk: Je kan een database aanvullen in de loop van het proces, bv. door middel van een schetsboek, een portfolio, productstalen, een stoffenarchief, fotomateriaal ... Dat kan ook digitaal.

Wenk: Je besteedt aandacht aan bronvermelding en respecteert daarbij het auteursrecht.

Wenk: Je kan de leerlingen via opdrachten kennis laten maken met diverse mogelijkheden om de modetrends te bestuderen met aandacht voor informatiebronnen eigen aan de sector: tijdschriften, websites, conferenties, opleidingen ...

LPD 6 De leerlingen doorlopen een artistiek proces

- **in functie van een opdracht;**
- **in functie van een eigen concept.**

Wenk: De leerlingen verzamelen ideeën voor een ontwerp i.f.v. een opdracht, als onderdeel van het artistiek proces. Je kan in overleg met de opdrachtgever de criteria vastleggen.

Het is goed om rekening te houden met de vormgeving.

Een ontwerp kan betrekking hebben op een kledingstuk, accessoire, stofontwerp, interieurartikel ...

Wenk: Je kan aandacht besteden aan duurzaamheidsaspecten. Zo kan je bv. de principes van Zero Waste toepassen.

LPD 7 + De leerlingen visualiseren hun ideeën manueel en digitaal.

2de graad: II-CrMo-da LPD 8+ Waarnemingsteken

Wenk: Het kan interessant zijn om ideeën voor te stellen op een figuur (bv. figurine, croquis ...) en daarbij rekening te houden met de menselijke verhoudingen.

Wenk: Je kan visuals inzetten om de transfer te maken naar je ontwerp. De visual kan een onderdeel zijn van het technisch dossier.

LPD 8 De leerlingen creëren persoonlijk artistiek werk vanuit een artistieke taal met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.

Wenk: Je kan specifiek voor de studierichting Mode de focus leggen op soepele materialen. Afhankelijk van de opdracht of het concept kan de leerling aangepaste middelen, technieken en materialen gebruiken, bv. werken met weeftechnieken, drapage, stoffbewerkingen ...

LPD 9 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

Wenk: Samenwerken betekent o.a. samen creëren, afhankelijk zijn van, groepswerk, rekening houden met elkaar ... Ze tonen daarbij respect voor eigen en andermans artistieke beleving, creatie of cultuur. Bij het samenwerken wordt er gestreefd naar een evenwichtige taakverdeling, vertrekkend vanuit het complementaire karakter: leerlingen zetten elk op hun niveau hun artistieke deskundigheid in.

Wenk: Je kan bv. samenwerken met een andere studierichting, sociaal doel, museum,

LPD 10 De leerlingen presenteren hun ontwerp(en).

2de graad: II-CrMo-da LPD 12+

Wenk: Je hebt aandacht voor verbale en non-verbale communicatie en het beargumenteren van de eigen keuzes. De gemaakte keuzes in het artistieke proces kunnen aan bod komen, al dan niet in dialoog. Het betreft hier niet de presentatie van het eindproduct (het volledig uitgevoerd ontwerp).

Wenk: Je kan de leerlingen zelf laten kiezen volgens hun eigen voorkeur. Ze krijgen het eigenaarschap van hun presentatie.

LPD 11 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces, werk en presentatie aan de hand van afgesproken opdrachtgebonden criteria.

Wenk: Je kan ondersteunen via tussentijds terugkoppelen. Je geeft feed-up, feedback en feed forward en ziet erop toe dat er positief wordt omgegaan met de evaluatie van de leerling zelf en de anderen. Daarmee kunnen leerlingen verder aan de slag. Het kan helpen je eigen oordeel uit te stellen.

Wenk: In dialoog gaan veronderstelt communicatie in twee richtingen: zowel feedback kunnen en durven geven als feedback kunnen en durven ontvangen. De dialoog is niet vrijblijvend maar wordt gevoerd aan de hand van afgesproken criteria. Je reikt best een aantal tools en criteria aan om in dialoog te gaan. De leerlingen moeten duidelijk weten wat de bedoeling is van de dialoog.

4.2.3 Onderzoekskompetentie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 12 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhoud van dit leerplan.

Samenhang derde graad: I-II-III-GFL LPD 21, 22, 23, 27

Wenk: Dit doel kan worden bereikt via een van beide subrubrieken in het leerplanonderdeel Creatie: kunstbeschouwing of het artistiek proces.

Wenk: Bij fasen in een onderzoekscyclus kan je denken aan: oriëntatie, probleem(stelling) of onderzoeksvraag, onderzoeksmethode, gegevensverzameling, analyse, conclusie, rapportering. Afhankelijk van de context kunnen een of meerdere fasen in de onderzoekscyclus zelfstandig of onder begeleiding gebeuren.

Wenk: Leerplandoelen uit de krachtlijn “betekenisvol leren en kiezen” van het Gemeenschappelijk funderend leerplan bereiden voor op een onderzoekscyclus. Leerlingen leren zo vanaf het eerste jaar om doelgericht informatie op te zoeken in diverse bronnen, de informatie doelgericht te beoordelen en te verwerken op een kritische en systematische manier. Ook leren ze om cyclisch te reflecteren over hun eigen leerproces en dat doelgericht bij te sturen. In het Gemeenschappelijk funderend leerplan vind je suggesties om met die leerplandoelen aan de slag te gaan en een leerlijn op te bouwen waardoor

leerlingen in de derde graad in staat zijn om een onderzoekscyclus te doorlopen.

4.3 Vormgeving

4.3.1 Basismodel

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 13 De leerlingen bestuderen de lichaamsbouw, nemen maten op en vergelijken die met matentabellen.

Wenk: Matentabellen zijn vaak eigen aan het bedrijf of de opdrachtgever. Laat je leerlingen met verschillende matentabellen kennismaken.

LPD 14 De leerlingen stellen in een standaardmaat een basispatroon op van een corsage en een broek en passen een basispatroon van een vest of mantel aan.

2de graad: II-CrMo-da LPD 17, 18

Wenk: Verschillende deelaspecten kunnen aan bod komen, bv. vanuit kragen, mouwen, zakken.

Extra: De jurk kan worden opgesteld vanuit dit doel.

4.3.2 Ontwerp

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 15 De leerlingen analyseren het ontwerp in functie van de patroonopstelling en uitwerking.

Wenk: Het ontwerp hebben de leerlingen gecreëerd tijdens de lessen Creatie.

Wenk: Je stimuleert de leerlingen om te communiceren en te overleggen met de verschillende betrokkenen doorheen het proces (creatie, vormgeving, modetechnieken).

Wenk: Je houdt best al rekening met de kenmerken en verwerkingsmogelijkheden van de mogelijke textielmaterialen.

LPD 16 + De leerlingen tekenen digitaal of manueel vlaktekeningen van het ontwerp.

Wenk: Je kan de vlaktekening ook nog laten verduidelijken met detailtekeningen. Je kan dit doel bereiken door een ontwerpschets of tekening om te zetten in een technische schets of tekening. Voor het omzetten van het ontwerp naar een patroon is het praktisch als voor de vlaktekening correcte verhoudingen worden gebruikt.

LPD 17 De leerlingen maken manueel een modelintekening, -uittekening en snijpatroon van het ontwerp.

2de graad: II-CrMo-da LPD 19

Wenk: Je kan de leerlingen eerst laten zoeken welk basispatroon het best aansluit bij het ontwerp.

Wenk: Je benadrukt dat de leerlingen gebruik maken van aangeleerde patroontekentechnieken en productietechnieken. Je kan bij dit doel ook de principes van [Zero Waste](#) toepassen.

LPD 18 De leerlingen controleren de patroondelen en brengen de nodige gegevens in het productierijp patroon aan.

Wenk: Je kan werken met de volgende gegevens:

- naam van het werkstuk,
- draadrichting,
- aantal,
- stofvouw,
- naam en nummering van het patroondeel,
- stof, voering of tussenvoering,
- maatnummer.

LPD 19 De leerlingen maken een snijplan en houden rekening met economische factoren, materiaaleigenschappen en de gegevens van het snijpatroon.

Wenk: Je kan de leerlingen doen nadenken over het duurzaam en economisch opmaken van het snijplan, bv. de schikking van de patroondelen op de stof, al dan niet rekening houden met de print, een snijplan laten maken voor verschillende stofbreedtes ...

Je kan het economisch denken in dit doel koppelen aan mogelijkheden tot meer duurzaam denken.

4.4 Modetechnieken

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 20 De leerlingen onderzoeken assemblage- en afwerkingstechnieken van het ontwerp vanuit technische mogelijkheden en beperkingen en stellen bijstellingen voor.

Wenk: Je kan bestaande technische fiches gebruiken (ook filmpjes ...).

Wenk: Je kan de leerlingen wijzen op het belang van het stelselmatig noteren van de bevindingen en het bijhouden van gegevens over het gebruik en verbruik van materialen.

Wenk: Je kan je beperken tot het onderzoeken van deelaspecten: het is niet altijd nodig om een volledig model uit te werken wanneer je een detail wilt uittesten. De resultaten kunnen later aan bod komen bij de volledige uitwerking van een model.

Wenk: Je stimuleert de leerlingen om te communiceren en te overleggen met de verschillende betrokkenen doorheen het proces (creatie, vormgeving, modetechnieken).

LPD 21 De leerlingen stellen technische problemen tijdens de productie vast en vragen ondersteuning indien van toepassing.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan productiemachines, werking en bediening en onderhoud van de stikmachine, strijk en snijgereedschap, kennis van garen ...

Wenk: Technische problemen kunnen gerelateerd zijn aan de opstelling en onderhoud van de werkpost. Je besteedt aandacht aan de veiligheid, de ergonomische opstelling en het onderhoud (hygiëne) van de werkpost.

LPD 22 De leerlingen beoordelen het gerealiseerde model of onderdeel ter voorbereiding van de productie op basis van

- **afwerkingen;**
- **bepalingen in het patroon;**
- **technische beschrijvingen.**

Wenk: Het is essentieel dat elk leerplanonderdeel wordt betrokken bij de beoordeling: creatie, vormgeving en modetechnieken vullen elkaar aan en doorlopen samen het volledige proces. Van daaruit kan het bijsturen van het technisch dossier nodig blijken. (LPD 2)

Wenk: Onder technische beschrijvingen kan je kwaliteitseisen, toleranties, afmetingen, de overeenkomst tussen het ontwerp en het resultaat ... begrijpen.

5 Lexicon

Artistieke taal

Artistieke taal of kunsttaal is het samenvloeien van een idee of concept, bouwstenen, technieken en materialen. Een artistieke taal is een geconstrueerde taal waarvan het primaire doel is om de creatieve impulsen van de maker te bevredigen en mogelijk een emotionele reactie op te roepen bij wie de taal gebruiken. Er zijn geen beperkingen aan de vorm: het kan eenvoudig of complex zijn, organisch of geconstrueerd. Een artistieke taal kan beeldend of poëtisch geïnterpreteerd worden. Het artistiek werk communiceert met de 'ontvanger' en kan een beleving, een ervaring, een sfeer, een boodschap ... overbrengen.

Cyclisch proces

Een cyclisch proces is een proces waarbij bepaalde stappen meerdere malen worden doorlopen of telkens worden herhaald.

Figurine

Figurine of schraagfiguur is de veralgemening van een menselijke figuur. Die algemene figuur laat leerlingen toe om op een proportioneel verantwoorde manier de algemeen geldende lengte- en breedteverhoudingen van verschillende maten te vatten binnen één silhouet.

Modestijlen

Iedere periode in de geschiedenis heeft zijn eigen modestijl. Die stijl wordt beïnvloed door aspecten die te maken hebben met de sociaal-maatschappelijke geschiedenis van die periode. Ook de geografie is daarbij van belang. Een modestijl kan worden gelinkt aan een periode met zijn eigen kenmerken. Daardoor is het

makkelijk verschillende stijlen en periodes van elkaar te onderscheiden. Vandaag de dag zijn er echter veel modestijlen aanwezig. Het is interessant te weten vanwaar modestijlen komen, hoe ze eruit zien, wat de kenmerken zijn zoals vorm, opbouw, details, materialen. Wanneer je vanuit trends naar periodes in de geschiedenis kijkt, kom je modestijlen tegen die tot op de dag van vandaag voor inspiratie zorgen voor nieuwe ontwerpen.

Visuals

Visuals zijn thematische assemblages met een persoonlijke en gerichte selectie van inspiratiebronnen samengebracht in een activerende lay-out. Ze vervullen een belangrijke rol als communicatiemiddel tijdens het ontwerp- en denkproces. Ze brengen een breed aanbod van diverse creatieve elementen bij elkaar en kunnen het eigen ontwerp versterken, verdiepen en werken als motivator voor de keuze van o.a. kleuren, materialen en de creatieve uitwerking van het model.

Zero Waste

Zero Waste betekent 'geen afval'. Het doel van Zero Waste is om geen, of in elk geval zo min mogelijk, afval te creëren. Producten worden dus opnieuw gebruikt of gerecycled in plaats van weggegooid. Je hebt dan een duurzame en gesloten kringloop.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

De verschillende ateliers worden best bij elkaar gesitueerd. Dat maakt samenwerking, integratie en differentiatie mogelijk.

De bergruimte kan voor de verschillende ateliers eventueel samenvallen, wel in de directe omgeving en steeds bereikbaar zonder het lesgebeuren in andere klassen te verstoren.

6.1 Infrastructuur

Een multifunctioneel lokaal voor creatie en voor mode waar de sfeer van de studierichting wordt uitgestraald, met

- prikboarden, magneetboarden en magneten of multifunctionele ophangmogelijkheden;
- ruimte om realisaties en creaties enige tijd te laten hangen of staan. Dat kan eventueel op verspreide plaatsen in de schoolomgeving;
- voldoende en goedgeplaatste aansluitingen;
- voldoende verlichting en verluchting;
- voorziening voor stromend water;
- brandbestrijdingsmiddelen op basis van een risicoanalyse uitgevoerd door de preventieadviseur.

Een atelier

- dat qua grootte en inrichting geschikt is
 - om verschillende werkvormen te organiseren;
 - voor verschillende opstellingen. De herschikking van de tafels en stoelen moet snel en gemakkelijk kunnen verlopen;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend) beeld kwaliteitsvol te projecteren. Eventueel mogelijkheid tot verduistering; (afhankelijk van de lichtinval en projectieapparatuur)
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven; speaker voor bv. voorbeeld filmpjes, opnames van oefeningen...
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Een bergruimte om materialen, leermiddelen en didactisch materiaal op te bergen. Die bergruimte moet voldoende groot zijn. Aangezien materialen duur kunnen zijn, wordt zoveel mogelijk gestockeerd om te recyclen.

Een zone om het afval te sorteren.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- De leerlingen moeten kunnen beschikken over zoekmogelijkheden en tekenmogelijkheden:
 - bij grote groepen kan eventueel in twee groepen worden gewerkt waarbij verschillende taken worden uitgevoerd. Dit kan in een afzonderlijk lokaal dat voldoende toegankelijk is;
 - mogelijkheid tot printen: faciliteiten voor grote en/of kleurenprints zijn aanwezig in de school;
 - in het atelier is er minstens een beperkte mogelijkheid om op te zoeken aanwezig.
- Software programma's:
 - voor tekstverwerking en presentaties;
 - relevante softwareprogramma's voor het digitale tekenen: grafische tekenprogramma's of tekenmogelijkheden bij tekst- en presentatieprogramma's.
- Actuele boeken, tijdschriften, reclamefolders of affiches i.v.m. kunst, mode en lifestyle.
- Verplaatsbare multifunctionele werktafels, voldoende groot.
- Tafels en stoelen ergonomisch aan elkaar aangepast.
- Voor elke werkende leerling: een stikmachine met toebehoren.
- Industriële machines.
- Overlockmachines.
- Strijk- en perstafels; semi-industrieel strijkijzer met stoom en af-/aanzuiging.
- Stoffen: tussenvoering, rollen stof waaruit oefeningen kunnen gemaakt worden, stalen voor het onderzoek van materialen, fournituren ...
- Patroonpapier.
- Paspoppen in diverse maten.
- Grote spiegel.
- Archief van patronen.
- Technische fiches, al dan niet digitaal.
- Handleidingen van machines en apparaten.
- Veiligheidsvoorschriften en -pictogrammen.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

Het is goed dat er in het atelier waar de lessen doorgaan een basisaanbod van gereedschappen en materialen wordt voorzien door de school:

- klein gereedschap;
- tas, doos of kist om persoonlijke materialen in op te bergen;
- diverse scharen, kopspelden, naainaalden, lintmeter, zoommeter, tornmesje, breekmes, krijt of zeepje;
- (grote) latten en tekendriehoeken bv. lat van 50cm, boogmal, geodriehoek van 30cm, snijlat en -mat;
- furnituren;
- bevestigingsmaterialen, lijm, plakband, tape ...;
- diverse potloden, pastels, slijper en gom, penselen en kwasten, inktpenssen, diverse verf en inkt, markers;
- diverse papier- en kartonsoorten en formaten;
- diverse transfer- en drukmaterialen;
- (fijne) ijzerdraad en nyloodraad;
- votten en keukenpapier;
- kosteloze materialen die hergebruikt kunnen worden ...

Naargelang de gekozen technieken kan deze lijst worden aangevuld.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken

Evaluëren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen, de specifieke doelen (SMD) of de doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties
1	BK 01; BK 02; BK 07; BK f; BK o
2	BK 02; BK 08; BK o
3	SMD 04.02.01

4	SMD 04.02.02
5	BK 10; BK c; BK d; BK g; BK k; BK q
6	MD 16.04; SMD 04.01.01
7+	-
8	SMD 04.01.02
9	SMD 04.01.03; BK 01
10	SMD 04.01.04
11	SMD 04.01.04
12	SMD 01.01.01
13	BK e; BK h
14	BK l
15	BK 05; BK j; BK r
16+	-
17	BK l
18	BK 02; BK 05
19	BK 03; BK j; BK r
20	BK 06; BK b; BK f; BK i; BK n; BK r
21	BK 04; BK 09; BK a; BK m; BK p; BK s
22	BK 02; BK 05

8.1 Minimumdoelen

MD 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding.

Voetnoot: Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.

8.2 Specifieke minimumdoelen

01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.

- 04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.
- Voetnoot:
De specifieke eindterm wordt gerealiseerd in de context van de betrokken studierichting.
- 04.01.02 De leerlingen creëren persoonlijk artistiek werk vanuit een artistieke taal met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.
- Voetnoot:
De specifieke eindterm wordt gerealiseerd in de context van de betrokken studierichting.
- 04.01.03 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.
- 04.01.04 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces, werk en presentatie aan de hand van afgesproken opdrachtgebonden criteria.
- 04.02.01 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende stromingen, periodes en westerse en niet-westerse samenlevingen om een kunsthistorisch referentiekader op te bouwen.
- 04.02.02 De leerlingen reflecteren vanuit meerdere perspectieven over de betekenis van kunst en kunstuitingen in diverse contexten.

8.3 Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen controleren de uitvoerbaarheid van het model op basis van bepalingen in het patroon, technische beschrijvingen en het afgewerkt model ter voorbereiding van de productie.
6. De leerlingen stellen bijstellingen rond de montage en afwerkingstechnieken van een model voor.
7. De leerlingen werken het technisch dossier digitaal uit.
8. De leerlingen sturen het technisch dossier bij op basis van feedback.
9. De leerlingen stellen technische problemen tijdens de productie vast en vragen ondersteuning indien van toepassing.
10. De leerlingen sporen trends en gedragingen van gebruikers op en verzamelen relevante informatie (productstalen, foto's ...) om een database aan te leggen.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Onderhoud van de stikmachine
- b. Assemblage- en montage technieken voor kledij, confectie en meubelstoffering
- c. De doelgroep en de leefwereld van de doelgroep
- d. Het bestuderen van trends
- e. Het nemen van maten
- f. Het productieproces
- g. Het verzamelen van ideeën, thema's en kenmerken voor de nieuwe collectie

- h. Kenmerken van de morfologie
- i. Kenmerken van garen
- j. Kenmerken van textielmaterialen
- k. Mode en (kleding)stijlen
- l. Patroontekentechnieken
- m. Productiemachines
- n. Productietechnieken kleding, confectie en meubelstoffering
- o. Relevante software en tekenprogramma's
- p. Strijk- en snijgereedschap
- q. Verschillende modellen voor textiel-, confectie- en interieurartikelen
- r. Verwerkingsmogelijkheden van textielmaterialen
- s. Werking en bediening en onderhoud van de stikmachine

ONTWERP

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang binnen de studierichting Mode.....	7
2.2.2	Samenhang over de finaliteiten heen.....	7
2.3	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Creatie en mode en het vormingsconcept.....	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	9
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	9
3.4.2	Samenhang in de derde graad	9
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	10
4	Leerplandoelen	11
4.1	Technisch dossier	11
4.2	Creatie.....	12
4.2.1	Kunstbeschouwing	12
4.2.2	Het artistiek proces	12
4.2.3	Onderzoekscompetentie.....	14
4.3	Vormgeving	15
4.3.1	Basismodel	15
4.3.2	Ontwerp	15
4.4	Modetechnieken	16
5	Lexicon	17

6	Basisuitrusting	18
6.1	Infrastructuur	18
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	19
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	20
8	Concordantie	21
8.1	Minimumdoelen.....	22
8.2	Specifieke minimumdoelen.....	22
8.3	Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties	23

ONTWERP